

dr hab. Magdalena Zubańska
Katedra Kryminologii i Kryminalistyki
Wydział Prawa i Administracji
Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie

Olsztyn, dnia 20 listopada 2024 r.

Recenzja rozprawy doktorskiej

mgr Pauliny Brożek pt. *Cyberprzestępczość wśród nieletnich – aspekty kryminalistyczne* przygotowanej pod kierunkiem dr. hab. Marka Leśniaka w Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, Katowice 2024 rok.

I. Podstawa opracowania recenzji. Ogólna charakterystyka rozprawy

Przedmiotem recenzji jest rozprawa doktorska mgr. Pauliny Brożek zatytułowana: *Cyberprzestępczość wśród nieletnich – aspekty kryminalistyczne*. Opracowanie liczy 234 strony. Promotorem pracy jest Pan dr hab. Marek Leśniak. Podstawę formalną recenzji stanowi Uchwała nr 103/2024 Rady Naukowej Instytutu Nauk Prawnych Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach z dnia 24 września 2024 r.

Celem recenzji jest odpowiedź na pytanie, wynikające z przepisów, czy przedmiotowa rozprawa stanowi oryginalne rozwiązanie problemu naukowego, a doktorant wykazuje ogólną wiedzę teoretyczną w danej dyscyplinie naukowej oraz umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej.

Recenzję przygotowano w oparciu o wnikliwą analizę przedmiotu badań, celów i problemów badawczych, metodyki prowadzonych badań oraz wartości merytorycznej i formalnej przedmiotowej rozprawy.

II. Problematyka badawcza, cele rozprawy, sformułowane hipotezy. Zastosowane metody badawcze

Poruszona w przedmiotowej rozprawie problematyka wpisuje się w dyscyplinę: nauki prawne.

Sytuację problemową nakreślono generalnie już we wstępie rozprawy. Doktorantka uzasadniła także potrzebę eksploracji w obszarze, któremu poświęciła rozprawę. Można przyjąć, że przedstawiono także przedmiot, cel badań i problemy badawcze. Doktorantka jako przedmiot badań przyjęła zjawisko cyberprzestępczości wśród nieletnich, jego charakterystykę i zakres. Głównym celem pracy jest analiza zjawiska cyberprzestępczości

wśród nieletnich, a także możliwości i sposoby wykrywania oraz ścigania sprawców cyberprzestępstw, których sprawcą jest osoba niepełnoletnia. Jako cele szczegółowe to przedstawienie zjawiska cyberprzestępczości nieletnich i jego skali, przedstawienie możliwości ścigania nieletnich sprawców cyberprzestępstw, omówienie przeszkód i utrudnień w ściganiu nieletnich sprawców cyberprzestępstw oraz analiza judykatury w zakresie postępowania wobec nieletnich sprawców czynów karalnych.

Doktorantka sformułowała następujące pytania badawcze, cytat:

1. *W jaki sposób wykrywa się sprawców cyberprzestępstw?*
2. *Jak powszechne jest zjawisko „cyberprzestępczości” wśród nieletnich?*
3. *Jakie rodzaje czynów karalnych stanowiących cyberprzestępstwa popełniają nieletni sprawcy oraz jakimi metodami i narzędziami się posługują*
4. *Jakie rodzaje dowodów pojawiają się w sprawach nieletnich cyberprzestępców?*
5. *Jakie problemy występują przy ściganiu nieletnich cyberprzestępców?*
6. *Jaka jest efektywność wykrywania nieletnich sprawców czynów karalnych stanowiących cyberprzestępstwa na przykładzie polskich organów ścigania?*
7. *W jaki sposób ściga się nieletnich sprawców czynów karalnych stanowiących cyberprzestępstwa?*

Rozwiązanie postawionego problemu i weryfikację hipotez determinuje dobór odpowiednich metod, technik i narzędzi badawczych. W pracy wskazano zastosowane metody, narzędzia i techniki badawcze; odniesiono się ponadto do kwestii ograniczeń prowadzonych badań. Doktorantka sięgnęła do metody prawnodogmatycznej, metody sondażu diagnostycznego oraz badań jakościowych. Konkludując, metody badawcze dobrano trafnie. Ich zastosowanie pozwoliło ostatecznie na osiągnięcie celu, który Doktorantka wyznaczyła.

III. Struktura rozprawy i zawartość merytoryczna

Recenzowana rozprawa doktorska składa się ze wstępu, części teoretycznej (składającej się z sześciu rozdziałów), części empirycznej (składającej się z trzech rozdziałów) i zakończenia; zamieszczono ponadto bibliografię, spis tabel oraz trzy załączniki, które należy taktować jako integralną część tego opracowania.

We wstępie zarysowano w sposób bardzo ogólny tło badanego problemu i wskazano główny zamiar badawczy. Doktorantka zdefiniowała przedmiot i cel badań, a także problemy badawcze. Poza tym, nakreśliła strukturę pracy i przedstawiła – chociaż bardzo lakonicznie –

informacje o zawartości merytorycznej poszczególnych rozdziałów rozprawy. Ostatecznie można przyjąć, że we wstępie uwzględniono wymagane informacje.

Co do zasady, treść pracy jest zgodna z jej tematem. Jeśli zaś chodzi o proporcje pomiędzy częścią teoretyczną i badawczą, to część teoretyczna jest bardziej rozbudowana. W części teoretycznej przedstawiono zagadnienia istotne z punktu widzenia tematu tej rozprawy. Całość rozważań jest usystematyzowana. Jeśli chodzi o walor merytoryczny rozprawy, to Autorka jest dość zorientowana odnośnie zagadnień wpisujących się w poruszoną problematykę. Uwagę można zgłosić do terminu *ślady elektroniczne*. W kryminalistyce funkcjonuje termin *ślady cyfrowe* (kiedyś posługiwano się terminem *ślady wirtualne*). Poza tym, Doktorantka podniosła, że badania informatyczne i informatyka śledcza to obszar nowy. Nie można się z tym zgodzić. Kryminalistyczne badania informatyczne zaczęto rozwijać pod koniec lat 90-tych XX wieku. Pomimo tych uwag, merytoryczny walor rozprawy, jako takiej, nie traci, jednak Doktorantka powinna zwrócić uwagę na podniesione kwestie.

Część empiryczna pracy, w tym zastosowane metody badawcze (pomimo, że ich opis nie jest precyzyjny), zasługuje na uwagę. Dokładano starań, by uzyskać odpowiedzi na sformułowane pytania badawcze. Doktorantka wskazała jednak na szereg przeszkód, które pojawiły się na etapie realizacji badań. Uzyskane wyniki badań, które ostatecznie Autorka zrealizowała pozwoliły na sformułowanie wartościowych poznawczo wniosków. Niewątpliwie na uwagę zasługuje rozdział pracy, który poświęcony jest dyskusji wyników.

Jeśli chodzi o dobór, analizę i interpretację materiałów źródłowych oraz literatury przedmiotu, to należy stwierdzić, że dokonano właściwego doboru literatury. Ilość zgromadzonych i poddanych analizie regulacji, źródeł internetowych, orzecznictwa wskazuje na dociekliwość badawczą.

IV. Strona edytorska rozprawy i poprawność językowa

Strona redakcyjna pracy – będącej rozprawą dokorską – budzi zastrzeżenia; chodzi m.in. o brak staranności (dla przykładu – w tekście i niektórych przypisach jest inny krój czcionki; na s. 120, cytat: *Metoda prawno-dogmatyczna – praca opiera się będzie na aktualnych i archiwalnych aktach prawnych dotyczących cyberprzestępczości*; takich przykładów można podać więcej). Zastrzeżenia budzi także poprawność językowa. Doktorantka nie wykazała się sprawnością narracyjną. W rozprawie są obszerne fragmenty, które wpisują się raczej w normę użytkową, nie zaś wzorcową. W tekście występują liczne błędy stylistyczne, interpunkcyjne. Podniesienie tych kwestii jest o tyle uzasadnione, że

przedmiotowe opracowanie to rozprawa doktorska i język sformalizowany jest bez wątpienia pożądanym.

V. Konkluzja recenzji

Biorąc pod uwagę kryteria takie, jak: problematyka i temat rozprawy, obrane cele, sformułowany problem badawczy, zastosowane metody badawcze, a także strukturę rozprawy i zawartość merytoryczną – oceniam przedmiotową rozprawę pozytywnie. Doktorantka wykazała się znajomością podjętej problematyki i osiągnęła założenia badawcze.

Uwzględniając wymogi określone w art. 13 ust. 1 Ustawy z dnia 14 marca 2003 roku *o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki* (t.j. Dz. U. z 2017 r., poz. 1789), można uznać, że przedstawiona do recenzji rozprawa doktorska mgr Pauliny Brożek pt. *Cyberprzestępczość wśród nieletnich – aspekty kryminalistyczne* spełnia wymagania stawiane tego typu pracom naukowym. Doktorantka opanowała wiedzę teoretyczną i metody badawcze niezbędne do samodzielnego prowadzenia badań. Wnoszę zatem o dopuszczenie mgr Paulinę Brożek do dalszych etapów postępowania o nadanie stopnia doktora w dyscyplinie: nauki prawne.

dr hab. Magdalena Zubańska